

REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL RAIONAL CAHUL

MD-3909, mun.Cahul, Piața Independenței, nr. 2, Tel/Fax: +373 299 22058
<http://www.cahul.md> e-mail: consiliul.raional-cahul@apl.gov.md

PROIECT

DECIZIE

Nr. _____

din _____ 2026

Cu privire la realizarea, în anul 2025, a Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cahul pentru anii 2023-2027

În temeiul art. 6, 7 și 12 din Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice nr. 10/2009, art. 43 din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006, în conformitate cu Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023–2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 129/2023, în scopul monitorizării implementării Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cahul pentru anii 2023–2027, aprobat prin Decizia Consiliului Raional Cahul nr. 04/09-V din 27 iunie 2023, având în vedere avizul Comisiei consultative de specialitate probleme sociale (învățământ, tineret, sport, cultură, sănătate, asistență socială, protecția drepturilor copilului, utilizarea forței de muncă), Consiliul Raional Cahul

DECIDE:

1. Se ia act de nota informativă prezentată de Centrul de Sănătate Publică Cahul privind realizarea, în anul 2025, a Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cahul pentru anii 2023–2027.

2. Instituțiile medico-sanitare publice din raionul Cahul, Centrul de Sănătate Publică Cahul, Direcția Generală Învățământ Cahul, autoritățile administrației publice locale de nivelul I, precum și alte instituții responsabile de implementarea Programului:

2.1. vor intensifica măsurile de promovare a sănătății și prevenire a bolilor netransmisibile, cu accent pe reducerea factorilor de risc comportamentali și metabolici;

2.2. vor organiza activități de informare și educație pentru sănătate privind alimentația sănătoasă, activitatea fizică, prevenirea consumului de tutun și alcool, precum și promovarea sănătății mintale;

2.3. vor consolida colaborarea intersectorială pentru dezvoltarea unui mediu favorabil sănătății și implementarea intervențiilor prevăzute în Program;

2.4. vor contribui la creșterea accesului populației la servicii de prevenire, depistare precoce și management al bolilor netransmisibile prioritare.

3. Centrul de Sănătate Publică Cahul:

3.1. va monitoriza implementarea Programului teritorial și realizarea indicatorilor de performanță;

3.2. va coordona și acorda suport metodologic instituțiilor implicate în implementarea Programului;

3.3. va organiza activități de instruire și informare pentru specialiștii din domeniul sănătății și reprezentanții autorităților publice locale;

3.4. va analiza anual situația epidemiologică privind bolile netransmisibile prioritare și va prezenta Consiliului Raional informații privind progresul realizării Programului.

4. Instituțiile medico-sanitare publice din raion vor intensifica activitățile de depistare precoce a hipertensiunii arteriale, diabetului zaharat, bolilor oncologice și altor boli netransmisibile prioritare, vor asigura monitorizarea persoanelor cu factori de risc și vor desfășura activități de consiliere privind adoptarea unui stil de viață sănătos.

5. Se recomandă autorităților administrației publice locale de nivelul I să aprobe și să implementeze măsuri locale de promovare a sănătății, să susțină amenajarea spațiilor pentru activitate fizică, organizarea campaniilor comunitare de promovare a sănătății și desfășurarea activităților dedicate Zilelor mondiale de sănătate.

6. Executarea prezentei decizii se pune în sarcina autorităților și instituțiilor responsabile de implementarea Programului.

7. Controlul executării prezentei decizii va fi exercitat de Comisia consultativă de specialitate probleme sociale (învățământ, tineret, sport, cultură, sănătate, asistență socială, protecția drepturilor copilului, utilizarea forței de muncă).

**Președintele ședinței
Consiliului Raional Cahul**

**Contrasemnează:
Secretarul
Consiliului Raional Cahul**

Cornelia PREPELIȚĂ

Elaborat: S. Bruma, șef Direcție Centrul de Sănătate Publică Cahul

Coordonat: E. Cebotari, vicepreședintele raionului Cahul

Avizat pentru legalitate: L. Raileanu, specialist principal, Serviciul juridic și resurse umane

Avizat: C. Prepelică, secretarul Consiliului Raional Cahul

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

la proiectul de decizie „Cu privire la realizarea, în anul 2025, a Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cahul pentru anii 2023-2027”

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de decizie a fost elaborat de Direcția Centrul de Sănătate Publică Cahul și coordonat cu președintele raionului Cahul, vicepreședintele raionului Cahul și avizat de Serviciul juridic și resurse umane, precum și de secretarul Consiliului Raional Cahul.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului ca act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul deciziei a fost elaborat în temeiul articolelor 6, 7 și 12 din Legea nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, art. 43 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, în conformitate cu Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023–2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 129/2023, în scopul monitorizării implementării Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cahul pentru anii 2023–2027, aprobat prin Decizia Consiliului Raional Cahul nr. 04/09-V din 27 iunie 2023.

Finalitățile urmărite prin adoptarea actului respectiv constau în monitorizarea și consolidarea mecanismului de coordonare pentru a accelera răspunsul teritorial pentru prevenirea și controlul BNT, precum și prevenirea BNT și reducerea factorilor de risc comportamentali, prin crearea mediilor propice promovării sănătății.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Principalele prevederi ale proiectului de decizie constau în aprobarea unor măsuri de intensificare a promovării sănătății și prevenirii bolilor netransmisibile, consolidarea colaborării intersectoriale pentru dezvoltarea unui mediu favorabil sănătății și implementarea intervențiilor prevăzute în Program.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect de decizie nu va necesita cheltuieli suplimentare.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul se încorporează în sistemul actelor normative și nu necesită modificarea sau abrogarea altor decizii.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul deciziei este plasat pe pagina web oficială a Consiliului Raional www.cahul.md la directoriul Transparența decizională, secțiunea Proiecte de decizie.

Svetlana Bruma,
șef Direcție Centrul de Sănătate Publică Cahul

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA
AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU SĂNĂTATE PUBLICĂ
CENTRUL DE SĂNĂTATE PUBLICĂ CAHUL

MD 3900, mun. Cahul, Prospektul Republicii 20, Tel. 022784167, e-mail: csp.cahul@ansp.gov.md IDNO:1018601000021

20.05.2026 nr. 11-4/192

dlui Pavel GROZA
Președintele raionului Cahul

*Cu privire la implementarea Programului teritorial de prevenire
și control al bolilor netransmisibile pentru anii 2023–2027,
aprobat prin Decizia Consiliului raional nr 04/09-V din 27.06.2023*

Programul teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile pentru anii 2023–2027, aprobat prin Decizia Consiliului raional nr. 04/09-V din 27.06.2023, a fost elaborat în conformitate cu prevederile Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023–2027, aprobat prin HG nr. 129 din 15.03.2023.

Programul reflectă situația actuală privind bolile netransmisibile (BNT) și stabilește obiective, responsabilități clare și termene de realizare pentru toți actorii implicați în prevenirea și controlul acestora.

Republica Moldova se numără printre țările cu cel mai înalt nivel al mortalității generale din Regiunea Europeană, iar bolile netransmisibile majore sunt responsabile de peste 86% din totalul deceselor.

În raionul Cahul, structura mortalității generale pe cauze evidențiază faptul că principalele cauze de deces sunt afecțiunile aparatului circulator (55% din totalul deceselor), urmate de tumori (16,5%), bolile aparatului digestiv (12,3%), bolile aparatului respirator (7,8%), traumatismele și otrăvirile (5,2%), precum și bolile endocrine (1,5%). Totodată, se constată o creștere a mortalității în rândul populației aflate la vârsta aptă de muncă, aceasta reprezentând mai mult de jumătate din mortalitatea generală.

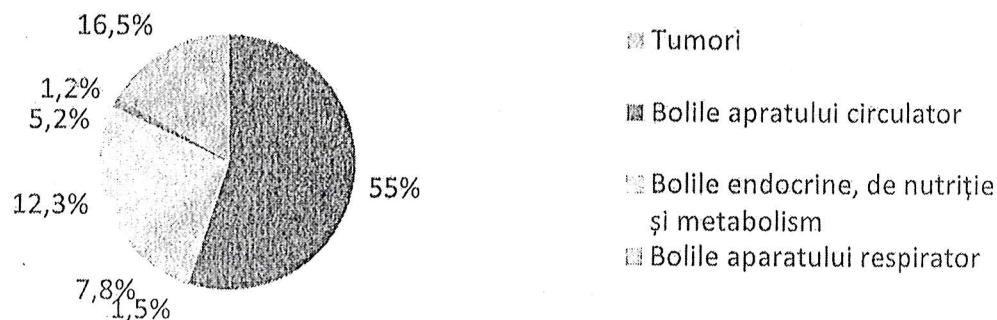

Fig.1 Mortalitatea generală a populației după principalele cauze de deces

Bolile netransmisibile prioritare atât pentru Republica Moldova, cât și pentru raionul Cahul sunt: bolile cardiovasculare, cancerul, bolile aparatului respirator, bolile aparatului digestiv, diabetul zaharat și tulburările mintale și de comportament.

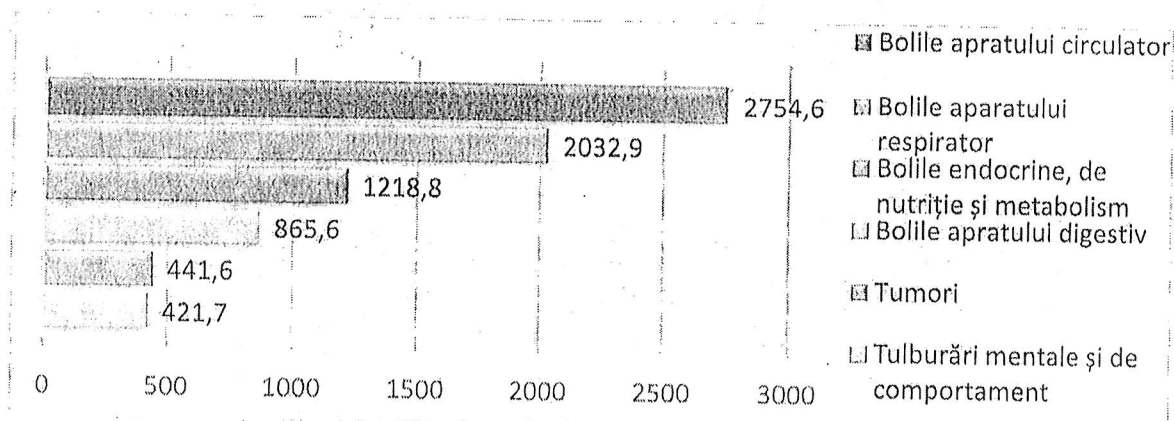

Fig.2 Structura pevalenței generale a populației rn-lui Cahul, (la 10 mii locuitori)

În perioada 2020–2025, rata prevalenței generale a bolilor aparatului circulator în raionul Cahul a înregistrat o creștere semnificativă. O pondere majoră în cadrul acestei grupe o dețin afecțiunile asociate hipertensiunii arteriale, care reprezintă până la 79,4% din totalul bolilor aparatului circulator.

Numărul total al cazurilor de cancer a înregistrat o creștere constantă în ultimii 10 ani, de la 362,4 la 426,8 cazuri la 10 mii locuitori. În ultimii ani, valoarea acestui indicator a depășit nivelurile medii înregistrate la nivel republican și regional.

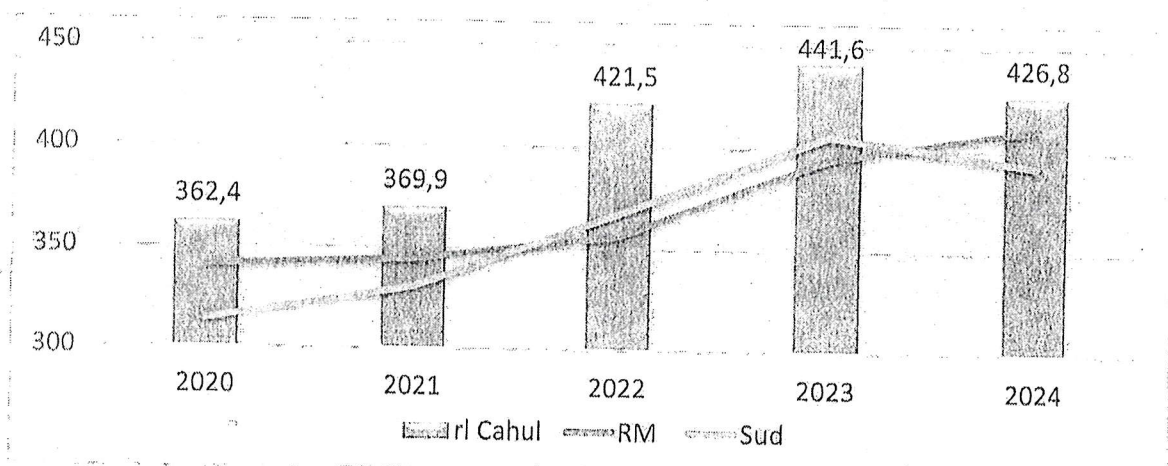

Fig.3 Prevalența generală prin tumori, rl Cahul, aa. 2020–2024 (la 10 mii locuitori)

Diabetul zaharat reprezintă circa 42,3% din totalul prevalenței bolilor endocrine și este responsabil de totalitatea deceselor înregistrate prin bolile endocrine, de nutriție și metabolism. În perioada 2020–2025, prevalența generală a diabetului zaharat în raionul Cahul a crescut cu 12,6%.

Bolile mintale și tulburările de comportament reprezintă aproximativ 4% din povara bolilor la nivel raional, înregistrând 413,4 cazuri la 10 mii locuitori.

O problemă majoră identificată este deficitul de personal medical, în special de medici de familie, în cadrul asistenței medicale primare. Gradul de asigurare cu cadre medicale este sub necesitățile reale și sub media înregistrată la nivel național și regional, fapt ce determină reducerea accesului populației la servicii medicale, în special în mediul rural.

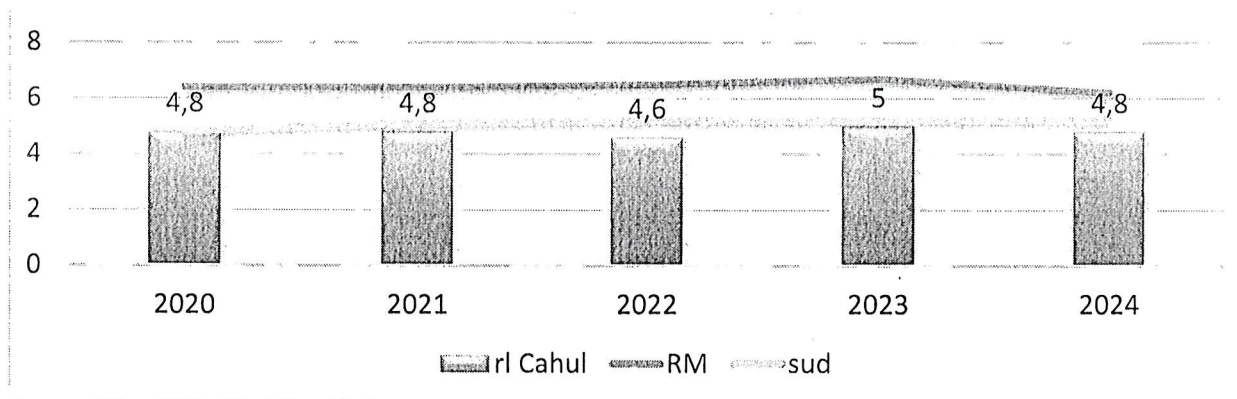

Fig.4 Asigurarea cu medici de familie în raionul Cahul, aa. 2020-2024 (la 10 mii locuitori)

Se constată, de asemenea, un nivel redus al adresabilității populației la medicul de familie. În medie, o persoană efectuează aproximativ cinci vizite anual. Pe întreaga perioadă analizată, acest indicator se situează sub nivelul regional și republican, situație explicată inclusiv prin insuficiența medicilor de familie, în special în localitățile rurale.

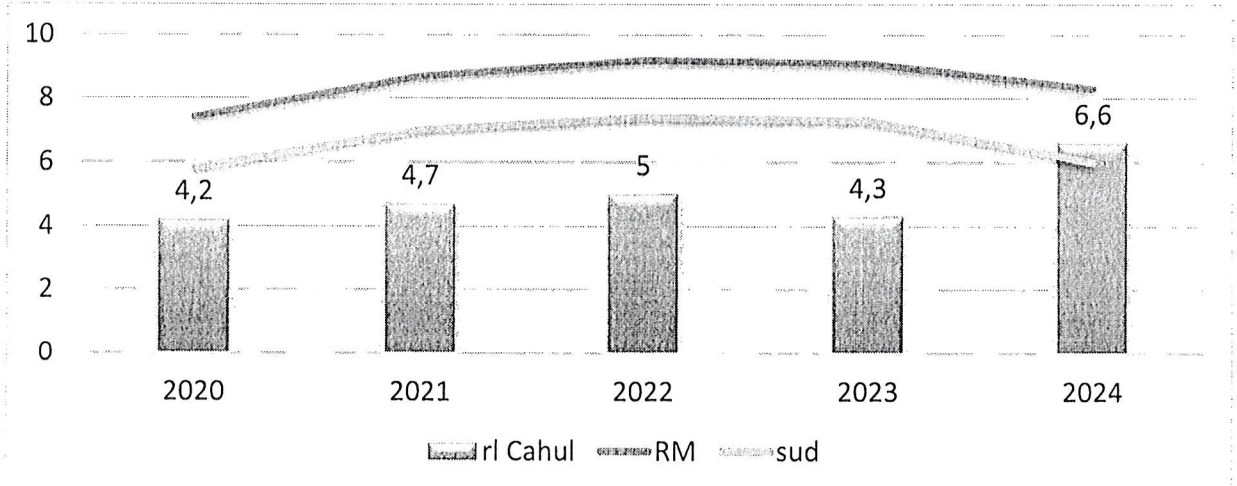

Fig.5 Număr mediu de vizite în an la medic de familie la 1 locuitor care locuiește în raionul Cahul, aa. 2020-2024

Bolile netransmisibile sunt asociate cu acțiunea mai multor factori de risc, care pot fi clasificați în:

- factori comportamentali (modificabili): consumul de tutun, alimentația nesănătoasă, consumul excesiv de alcool și inactivitatea fizică;
- factori fiziologici: hipertensiunea arterială, dislipidemia, nivelul crescut al glicemiei și obezitatea;
- factori genetici (nemodificabili).

Estimările efectuate de Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME) privind principalii factori de risc ce determină povara bolilor la nivel național relevă că cea mai mare povară a bolilor în Republica Moldova este generată de tensiunea arterială sistolică crescută, riscurile alimentare și consumul de tutun, urmate de indicele masei corporale crescut, consumul de alcool și nivelul crescut al glucozei plasmatice.

Conform estimărilor Organizației Mondiale a Sănătății, numărul anual al deceselor cauzate de bolile netransmisibile la nivel global va ajunge la 52 milioane până în anul 2030, în lipsa unor măsuri eficiente de intervenție. Studiile demonstrează că povara bolilor netransmisibile poate fi redusă prin implementarea unor intervenții preventive și curative eficiente, orientate asupra factorilor de risc determinanți.

Programul prevede o abordare multisectorială centrată pe sănătatea populației, implicând autoritățile publice locale și o gamă largă de actori relevanți, cu responsabilități și acțiuni integrate în toate sectoarele.

Pe parcursul anului 2025, activitățile în domeniul prevenirii bolilor netransmisibile au fost orientate spre obținerea unor rezultate concrete în creșterea nivelului de informare și implicare a populației. Prin desfășurarea campaniilor tematice și a evenimentelor de sănătate publică, a fost asigurată informarea grupurilor-țintă privind principalii factori de risc (hipertensiunea arterială, diabetul zaharat, obezitatea și consumul de tutun), precum și facilitarea accesului la servicii de screening orientativ și consiliere medicală.

Activitățile au fost desfășurate în comunități, instituții de învățământ și instituții medicale, cu implicarea partenerilor locali.

Anual, Direcția CSP Cahul, în parteneriat cu instituțiile medico-sanitare și educaționale din teritoriu, Colegiul de Medicină, Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „AGAPE” și A.O. „Pas cu Pas regiunea sud” organizează activități de informare și sensibilizare a populației, distribuirea materialelor informativ-metodice, oferirea serviciilor de consiliere, realizarea screeningurilor orientative (măsurarea tensiunii arteriale, glicemiei și indicelui masei corporale), precum și activități de educație pentru sănătate.

Au fost elaborate profilurile de sănătate ale populației pentru perioada 2020–2024 pentru unitățile administrativ-teritoriale Cahul, Cantemir și Taraclia, având drept scop evaluarea stării de sănătate a populației și fundamentarea procesului de planificare și implementare a intervențiilor de sănătate publică bazate pe dovezi. Activitatea a fost realizată cu suportul proiectului „Viața sănătoasă”.

În scopul consolidării politicilor locale în domeniul sănătății publice, în special al măsurilor de prevenire și control al bolilor netransmisibile, precum și al îmbunătățirii condițiilor care influențează starea de sănătate a populației, se propune:

1. Elaborarea și implementarea planurilor/programelor de prevenție și control al bolilor cardiovasculare, cu accent pe hipertensiune, cardiopatie ischemică și diabet zaharat.
2. Consolidarea capacităților de screening și diagnostic precoce al tumorilor maligne, cu îmbunătățirea accesului populației la servicii oncologice și activități de educație pentru sănătate, extinderea activităților de screening în mediul rural.
3. Creșterea adresabilității populației la serviciile de asistență medicală primară prin intensificarea campaniilor de informare și diversificarea serviciilor oferite de medicul de familie (screening, consiliere și managementul bolilor cronice).
4. Intensificarea activităților de educație pentru sănătate în instituțiile de învățământ și implicarea activă a părinților în promovarea unui stil de viață sănătos.
5. Implicarea autorităților publice locale în atragerea și menținerea cadrelor medicale în teritoriu prin aplicarea unor măsuri de stimulare și sprijin pentru tinerii specialiști.

Șef Direcție
Centrul de Sănătate Publică Cahul

Svetlana BRUMA

Executor:
Vitalie Vîntu, șef secție

Digitally signed by Bruma Svetlana
Date: 2026.05.20 09:47:04 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova
MOLDOVA EUROPEANĂ

